

4 DAILĖS ISTORIJOS STUDIJOS
LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

Socialinių tapatumų representacijos

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
kultūroje

Vilnius, 2010

UDK 7(474.5)(091)
So-17

Leidinių parėmė

Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-1-23)

Leidinių spaudai rekomendavo

Lietuvos kultūros tyrimų instituto mokslo taryba

Sudarytoja

dr. Aistė Paliušytė

Redakcinė kolegija

doc. dr. Giedrė Jankevičiūtė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas)

dr. Rūta Janonienė (Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros institutas)

dr. Liudas Jovaiša (Vilniaus universitetas)

dr. Laima Laučkaitė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas)

doc. dr. Giedrė Mickūnaitė (Vilniaus dailės akademija)

dr. Aistė Paliušytė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas)

Recenzentai

doc. dr. Sigitas Narbutas, dr. Jolita Liškevičienė, dr. Lina Balaišytė,

habil. dr. Janusz K. Goliński, dr. Jerzy Krocak,

prof. habil. dr. Elżbieta Nowicka, dr. Wiesław Pawlak,

prof. habil. dr. Krystyna Płachcińska, dr. Mateusz Poradecki,

prof. habil. dr. Bogdan Rok, habil. dr. Anna Sitkova

Redaktorai

Mikas Vaicekaskas (lietuvių k.)

Marta Boberska (lenkų k.)

Pavel Lavrinec (rusų k.)

Vertėja

Aušra Simanavičiūtė (anglų k.)

Dailininkė

Elona Marija Ložytė

Maketuotoja

Daiva Mikalainytė

© Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2010

© Elona Marija Ložytė, 2010

ISSN 1822-2285

ISBN 978-9955-868-29-3

Turinys

Įžanga	9
Introduction	13

Krzysztof Obremski

„Ikonosfera” dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego unaoczniona piórem Macieja Strykowskiego	18
--	----

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos „ikonosfera“, pavaizduota Motiejaus Strykovskio plunksna (Santrauka)	42
--	----

Sławomir Baczewski

Heraldyka Wielkiego Księstwa Litewskiego i jej treści społeczno-ideowe w twórczości Bartłomieja Paprockiego	43
---	----

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės heraldika ir jos visuomeninės idėjinės reikšmės Baltramiejaus Paprockio kūryboje (Santrauka)	54
--	----

Marcin Bauer

Obrazy Wielkiego Księstwa Litewskiego w wybranych pamiątkach z XVII wieku	55
---	----

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vaizdai kai kuriuose XVII amžiaus memuaruose (Santrauka)	68
--	----

Michał Kuran

Mecenat kulturalny Janusza Skumina Tyszkiewicza. Aspekt wizualny druków naukowych i okolicznościowych	69
---	----

Jonušo Skumino-Tiškevičiaus kultūrinė mecenatystė: mokslo ir proginių spaudinių vizualumas (Santrauka)	103
--	-----

Mariola Jarczykova

Obraz utrwalone słowem. Siedemnastowieczna architektura okazjonalna w drukowanych kazaniach pogrzebowych oraz w przekazach rękopiśmiennych	105
--	-----

Žodžiu įamžinti vaizdai: XVII amžiaus proginė architektūra spausdintuose laidotuvių pamoksluose ir rankraštiniuose dokumentuose (Santrauka)	121
---	-----

Anna Nowicka-Struska

- Emblematyczne epitalamia wileńskie z drugiej połowy XVII wieku 122
 Vilniaus embleminiai epitalamijai XVII amžiaus antroje pusėje (Santrauka) 149

Tojana Račiūnaitė

- Portretas ir asmens tapatybė: karalaitė Marija Ona Teresė 150
 The Portrait and Personal Identity: Princess Maria Anna Teresa (Summary) 170

Hanna Osiecka-Samsonowicz

- Pielgrzym i „turysta”. Włoska peregrynacja Michała Kazimierza Radziwiłła w 1678 roku 172
 Piligrimas ir „turistas“: Mykolo Kazimiero Radvilos kelionė į Italiją 1678 metais (Santrauka) 187

Viktorija Vaitkevičiūtė

- „Įvaizdinti“ pavyzdžiai LDK Baroko katalikų pamoksluose 188
 “Visualized” Examples in Catholic Baroque Sermons of the Grand Duchy of Lithuania (Summary) 209

Jolita Sarcevičienė

- Diel kožna griesznika sugatawota ira wieta muku*: pragaro vaizdiniai XVIII amžiaus LDK spaudiniuose 210
A Place of Suffering Awaits Each Sinner: Images of Hell in the Printed Publications of the Grand Duchy of Lithuania of the 18th Century (Summary) 227

Mikas Vaicekuskas

- Dangiškieji gydytojai: XIX amžiaus pabaigos barokiniai lietuvių didaktai (Juozas Antanavičius, Serafinas Laurynas Kušeliauskas, Martynas Sederavičius, Antanas Vytartas) 228
 Divine Healers: Baroque Lithuanian Didacts of the Late 19th Century (Juozas Antanavičius, Serafinas Laurynas Kušeliauskas, Martynas Sederavičius, Antanas Vytartas) (Summary) 257

Maria Kałamajska-Saeed

- Oprawa artystyczna oraz pozareligijny aspekt zawartości barokowych druków służących propagandzie cudownych obrazów 259
 Stebuklingų paveikslų propagandai skirtų spaudinių meninis apipavidalinimas ir jų turinio pasaulietinis aspektas (Santrauka) 276

Dorota Piramidowicz

Obraz i słowo. Kartuzja w Berezie w świetle źródeł ikonograficznych i tekstowych 277

Vaizdas ir žodis: Biarozos kartūzai pagal ikonografinius ir rašytinius šaltinius (Santrauka) 300

Marcin Zgliński

Nagrobki i kult ofiar rzekomych żydowskich mordów rytualnych na historycznych ziemiach litewskich w XVII–XIX wieku 302

Tariamųjų žydų ritualinių žudynių aukų antkapiai ir kultas XVII–XIX amžiaus Lietuvos istorinėse žemėse (Santrauka) 340

Dorota Wereda

Wizualizacja jako metoda podnoszenia prestiżu hierarchów unickich w Rzeczypospolitej Obojga Narodów XVIII wieku 342

Vizualizavimas – unitų hierarchų prestižo išaukštinimo metodas XVIII amžiaus Abiejų Tautų Respublikoje (Santrauka) 360

Wołodymyr Aleksandrowycz

Źródła literackie i tradycja ikonograficzna w przedstawieniach Pokrowa Bogurodzicy 361

Dievo Motinos Globėjos ikonų literatūriniai šaltiniai ir ikonografinė tradicija (Santrauka) 382

Александр Ярошевич

Белорусские житийные иконы и их агиографические источники 383

Baltarusijos šventųjų gyvenimo ikonos ir jų hagiografiniai šaltiniai (Santrauka) 395

Юрий Пискун

Примеры интерпретации структуры створчатых алтарей-киотов в православной и униатской живописи Белоруссии XVIII–XIX веков: жертвенники и переносные общинные иконы 397

XVIII–XIX amžiaus Baltarusijos stačiatikių ir unitų suveriamų tapytų altorių struktūros aiškinimo pavyzdžiai: aukojimo stalai ir nešiojamuosius bendruomenių ikonos (Santrauka) 420

Filip Wolański

Radziwiłłowskie uroczystości funeralne w XVIII wieku na tle zwyczajów pogrzebowych w Rzeczypospolitej 422

Radvilų laidotuvių išskilmės Abiejų Tautų Respublikos laidojimo papročių kontekste XVIII amžiuje (Santrauka) 431

Barbara Judkowiak

Arystokratyczna tożsamość księżąt nieświeskich w świetle obrazów literackich i teatralnych. W kręgu twórczości Franciszki Urszuli Radziwiłłowej 432

Nesvyžiaus kunigaikščių aristokratinė tapatybė pagal literatūrinius ir teatrinčius vaizdus: Pranciškos Uršulės Radvilienės kūrybos aplinka (Santrauka) 448

Andrzej Józef Baranowski

Rody arystokratyczne Wołynia. Między Wielkim Księstwem Litewskim a Koroną Polską 449

Voluinės aristokratų giminės: tarp Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lenkijos Karalystės (Santrauka) 467

Anna Oleńska

Osiemnastowieczne rezydencje w Wolczynie i Jabłonowie jako manifestacja statusu ich właścicieli w Wielkim Księstwie Litewskim 468

Voučyno ir Jablonovo rezidencijos XVIII amžiuje: jų savininkų statuso Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje reprezentavimas (Santrauka) 491

Aistė Paliušytė

XVII–XVIII amžiaus Kauno miestiečių paveikslų rinkiniai: temos ir funkcijos 492

Picture Collections of Kaunas Burghers in the 17th–18th Centuries: Themes and Functions (Summary) 506

Zbigniew Michalczyk

Wczesna ikonografia Tadeusza Kościuszki i jej społeczny kontekst w Krakowie przełomu XVIII i XIX wieku: Franciszek Smuglewicz a Michał Stachowicz 507

Ankstyvoji Tado Kosciuškos ikonografija ir jos visuomeninis kontekstas XVIII ir XIX amžių sandūros Krokuvoje: Pranciškus Smuglevičius ir Mykolas Stachovičius (Santrauka) 530

Iliustracijų sąrašas 532

Santrumpos 546

Asmenvardžių rodyklė 548

Vietovardžių rodyklė 506